

Information om certifikatsystem för kväveutsläpp till havet

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag föreslagit ett ekonomiskt styrmedel för att minska avloppsreningsverkens utsläpp av kväve till havet. Idén kommer ursprungligen från branschen.

Bakgrunden är den politiska överenskommelsen i Aktionsplan för Östersjön (BSAP). Regeringen har fördelat Sveriges åtagande att minska övergödande utsläpp till Östersjön mellan branscherna som bidrar till övergödningen; främst jordbruket, avloppsreningsverken och industrin. Resultat blev att avloppsreningsverken som branschbeting skulle minska belastningen på havet med 3 000 ton kväve och 15 ton fosfor till senast 2021 räknat från år 2006. Avloppsreningsverken har redan klarat av sitt beting för fosforutsläpp till havet. Kvävet är en större utmaning.

Varför handla med certifikat

Branschens kvävebeting kommer att kosta pengar för investeringar, förbättringar, kompetens, energi och insatsvaror, exempelvis kolkälla för kvävereningen. Det gäller därför att ta ansvar för betinget på det mest effektiva sättet och till en så låg kostnad som möjligt.

Naturvårdsverket har utrett sju olika sätt att reglera branschens genomförande av betinget och föreslog ett av dem – handel med certifikat. De sex andra visade sig leda till högre kostnader för branschen och mer byråkrati utan att kunna säkerställa att målet på 3 000 ton skulle nås.

Ett certifikatsystem bedömer Svenskt Vatten blir gynnsamt för både små och stora kommuner och reningsverk. Kostnadsökningen blir lägre för dem som använder vattentjänsterna – kunderna – jämfört med kostnadsökningen för alternativen.

Vilka reningsverk ska omfattas?

Certifikatsystemet ska omfatta tillståndspliktiga kommunala reningsverk vars utsläpp av kväve når havet, från Norrtälje kommun på ostkusten till och med Kattegatt på västkusten. Det blir i praktiken de som finns i de tre södra vattendistrikten. Genom systemet kommer verksamhetsutövarna ta ett kollektivt ansvar för att nå målet.

Så här ska certifikatsystemet fungera

Reningsverkens genomsnittliga reduktionsgrad måste öka varje år för att 3 000 ton ska kunna reduceras till slutåret. Med reduktionsgrad avses rening i kombination med s.k. retention (se nedan). Reduktionsgraden kommer att öka från 73 % till ca 82 % (målbanan).

Formellt beslutar riksdagen om slutåret, men ett förslag till slutår kommer att läggas fram efter dialog med branschen. Ju kortare tid från startår till slutår desto brantare målbanan. Slutåret kommer att bli senare än 2021.

Naturen tar delvis hand om kvävet på dess väg mot havet. Det kallas retention. Den som driver reningsverk där retentionen är exempelvis 70 % får kostnader i systemet för 30 % av utsläppet.

Varje certifikat är ett intyg på 1 kg genomförd belastningsminskning till kust under föregående år.

Verksamhetsutövarna kommer att kunna köpa och sälja certifikat med varandra på en digital handelsplats hos Naturvårdsverket. Det medför att alla pengar stannar kvar i branschen.

År 1 (startåret) tillförs systemet certifikat från de reningsverk som då ligger bättre än branschgenomsnittets reduktionsgrad. Varje år efter startåret så måste minst så många certifikat genereras som krävs för att reduktionsgradens målband ska följas.

Ett certifikat kan bara användas en gång i rapporteringen. Efter den årliga redovisningen den 30 april plockas därför det antal certifikat bort som motsvarar målbandans reduktionsgrad. Renar branschen bättre än målbanden blir det ett tillfälligt överskott på certifikat och vice versa. Eventuella överskott blir kvar i systemet till nästkommande år.

Utövare vars reningsverk har bättre reduktion än målbanden kan spara certifikat för framtida bruk eller sälja certifikaten till dem som renar sämre än målbanden. De senare blir tvungna att köpa så många certifikat (=kg reducerat kväve) som de saknar för att följa målbanden.

Genom att certifikat plockas bort ur systemet varje år samtidigt som målbanden höjs så ökar priset på kvarvarande certifikat. Det ökande priset driver fram driftförbättringar och investeringar.

Vem får betalt och vilka betalar?

De som säljer certifikat får betalt för att rena åt andra. De som köper får betala andra för att rena. På så vis betalar alla samma pris (kr/kg) för kvävereningen (på eget eller andras verk), men eftersom de effektivaste reningsverken utnyttjas maximalt blir priset (kr/kg) lägre för alla.

Om ett reningsverk genomför åtgärder så att man följer målbanden försäkras sig verksamhetsutövaren om att inte behöva köpa certifikat för detta. Varje enskilt reningsverk som drivs av samma verksamhetsutövare behöver inte följa målbanden. Kapaciteten hos utövarens tillståndspliktiga reningsverk avgör om denne säljer eller köper. Verksamhetsutövare vars reningsverk är olika effektiva kan byta certifikat inom sin egen organisation och välja vilket verk man vill satsa på.

De som har investerat väl i eller skött sina reningsverk bra redan före startåret får nytta av det när systemet startar. Systemet blir även gynnsamt för dem som senare har investerat i ökad kväverening.

Den som driver ett eller flera reningsverk som slår i kapacitetstaket kommer vid någon tidpunkt före mållåret att tvingas välja mellan att antingen betala andra för att rena genom att köpa certifikat eller att investera i egen reningskapacitet. Om ett reningsverk har en högre kostnad (kr/kg) för åtgärder relativt andra reningsverk blir det i regel billigare att köpa certifikat. För att nå kravnivån behöver man då inte betala ett högre pris än vad andra verksamhetsutövare betalar i genomsnitt.

Det lönar sig att optimera driften och driva reningsverken effektivt för att få ut så mycket nytta som möjligt av redan gjorda investeringar. Överkapacitet möjliggör försäljning av certifikat och kan bero på exempelvis investeringar i ny teknik, god skötsel och drift eller på utflyttning från kommunen. Underkapacitet kan bero på det motsatta.

Säljare och köpare kan hitta varandra

Två verksamhetsutövare kan komma överens om att handla med varandra. Så länge det finns tillräckligt med certifikat kan pengarna därför stanna i t.ex. den egna bygden, länet eller hos kommunerna i det gemensamma avrinningsområdet. Räcker inte certifikaten till får man köpa dem från annat håll.

Informationen om vilka som genererar certifikat och om vilka som behöver köpa sådana lämnas in till Naturvårdsverket via den årliga digitala miljörapporten. Alla i systemet får via ett eget konto tillgång till uppgifter om möjliga säljare och köpare på den digitala marknadsplatsen. Via kontot kan man även göra en förfrågan eller få en förfrågan av en annan verksamhetsutövare om att köpa eller sälja certifikat.

Det lönar sig inte att smita

Den som behöver köpa certifikat men inte gör det kommer att tvingas betala en sanktionsavgift. Det samma gäller för den som lämnar oriktiga uppgifter. Avgiften blir väsentligt mycket högre än kostnaden för certifikaten och den tillfaller staten. Naturvårdsverket kommer att bedriva tillsynen.

Tillståndsprövningar

Det kan behövas nya tillstånd för att göra vissa större investeringar eftersom sådana påverkar även annat än kväveutsläpp, exempelvis fosforutsläpp. Antalet nya tillstånd blir dock färre jämfört med att klara av branschbetinget genom enbart tillståndsprövning. Förklaringen är den ännu outnyttjade potentialen i branschens (kommunernas) befintliga reningsverk.

Certifikatsystemet kan införas 2016

BSAP-överenskommelsen förnyas hösten 2013. Översynen pågår. Det tidigare beslutet att klara av betingen till 2021 är inte realiserbart.

Ett certifikatsystem måste regleras i en ny lag. Att föreslå en lagtext, stifta lagen och förbereda systemets införande tar tid. Det troligaste är att systemet kan komma i drift tidigast 2016.